

ИЗВЕШТАЈ О ОЦЕНИ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

I ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ	
1. Датум и орган који је именовao комисију	01.06.2017. Наставно научно веће Факултета техничких наука, број 012-199/48-2014
2. Састав комисије са назнаком имена и презимена сваког члана, звања, назива уже научне области за коју је изабран у звање, датума избора у звање и назив факултета, установе у којој је члан комисије запослен:	<ul style="list-style-type: none"> - Редовни професор, др Драган Мркшић, Факултет техничких наука, Нови Сад, Производни системи организација и менаџмент (председник) - Редовни професор, др Снежана Живковић, Факултет заштите на раду, Ниш, Организација и управљање у заштити на раду, заштити од пожара и заштити животне средине (члан) - Ванредни професор, др Срђан Попов, Факултет техничких наука, Нови Сад, Примењене рачунарске науке (члан) - Ванредни професор, др Младен Печујлија, Факултет техничких наука, 11.02.2016. Нови Сад, Производни системи организација и менаџмент (члан) - Ванредни професор, др Ђорђе Ђосић, Факултет техничких наука, Нови Сад, Производни системи организација и менаџмент (ментор)
II ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ	
1. Име, име једног родитеља, презиме:	Решад (Расим) Аземовић
2. Датум рођења, општина, држава:	27.11.1968 године, Тутин, Р.Србија
3. Назив факултета, назив студијског програма дипломских академских студија – мастер и стечени стручни назив:	Универзитет у Приштини, Факултет Техничких Наука, Машински Факултет, Стечено звање: Машинског инжењера- производног смера
4. Година уписа на докторске студије и назив студијског програма докторских студија	Школске 2011/2012 године, Индустијско инжењерство/инжењерски менаџмент
5. Назив факултета, назив магистарске тезе, научна област и датум одбране:	
III НАСЛОВ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:	
ИСТРАЖИВАЊЕ УСЛОВА ЗА УБЛАЖАВАЊЕ РИЗИКА ПОПЛАВЕ	
Комисија је мишљења да је наслов дисертације одговарајућ и да је у складу са наведеним предметом, проблемом и хипотезама истраживања	

IV ПРЕГЛЕД ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:

Дисертација се састоји од 11 поглавља/154 странице/73 цитата/14 табела/12 слика/7 графика/2 прилога
САДРЖАЈ

УМЕСТО УВОДА

1. УВОДНА РАЗМАТРАЊА

- 1.1. Предмет истраживања
- 1.2. Проблем истраживања
- 1.3. Хипотезе истраживања
- 1.4. Добијени резултати
- 1.5. Преглед дисертације по поглављима

2. ТЕОРЕТСКА РАЗМАТРАЊА

- 2.1. Поплаве
- 2.1.1. Типови поплава
- 2.2. Осигурање
- 2.2.1. Ризик

3. ПРИКАЗ СТАЊА У ОБЛАСТИ ПОПЛАВА

- 3.1. Румунија 49
- 3.2. Република Хрватска
- 3.3. Босна и Херцеговина

6. РИЗИК И КАТАСТРОФА

5. УСЛОВИ ЗА УБЛАЖАВАЊЕ РИЗИКА ПОПЛАВЕ

- 5.1. Унапређење информисаности
- 5.2. Финансијска мотивација осигураника
- 5.3. Сарадња осигуравача и реосигуравача
- 5.4. Инвестирање државних органа у инфраструктуру за одбрану од поплава
- 5.5. Развој нових производа осигурања

6. МЕТОДЕ РЕДУКЦИЈЕ РИЗИКА ПОПЛАВА НА ОСИГУРАВАЈУЋА ДРУШТВА

7. МОГУЋНОСТИ САРАДЊЕ ОСИГУРАВАЧА У ДОМЕНУ УПРАВЉАЊА РИЗИЦИМА СА КАТАСТРОФАЛНИМ ПОСЛЕДИЦАМА

- 7.1. Учешће државе у осигурању од поплава – фонд за осигурање имовине грађана и фонд државе Флориде за осигурање од Урагана
- 7.2. Национални програм за осигурање од поплава (НПОП)
- 7.3. Француски фонд за ублажавање катастрофа (ФФК)
- 7.4. Осигурање од поплава – Велика Британија
- 7.5. Јапанско реосигурање од последица штета од земљотреса
- 7.6. Тајвански осигуравајући фонд за заштиту стамбених објеката од последица земљотреса
- 7.7. Турски осигуравајући фонд за осигурање од последица земљотреса

8. ИСТРАЖИВАЊЕ

- 8.1. Процедура истраживања
- 8.1.1. Истраживачки инструмент
- 8.1.2. О узорку испитаника из области угрожених поплавама
- 8.1.3. Старост испитаника
- 8.1.4. Образовање испитаника
- 8.1.5. Близина воденој површини

9. РЕЗУЛТАТИ ИСПИТАНИКА ИЗ ОБЛАСТИ УГРОЖЕНИХ ПОПЛАВАМА

- 9.1. Дескриптивна статистика
- 9.2. О Метеоаларму и о Хидроаларму
- 9.3. Одговорност за поплаве
- 9.4. Заштићеност од поплаве
- 9.5. Утицај независних промењивих на осећај угрожености од поплава
- 9.6. Резултати службеника осигуравајућих друштава

10. СЕМ АНАЛИЗА

11. ДИСКУСИЈА

ЗАКЉУЧЦИ

ЛИТЕРАТУРА

ПРИЛОЗИ

V ВРЕДНОВАЊЕ ПОЈЕДИНИХ ДЕЛОВА ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:

У уводним напоменама указано је на величину проблема појаве катастрофалних догађаја са посебним освртом на поплаве. Такође је указано на значај ублажавања као мере управљања ризиком која значајно доприноси смањењу ризика. Ублажавање се дефинише као било који одрживи напор предузет да се смањи ризик од догађаја са катастрофалним последицама, било преко смањења вероватноће настанка или при смањењу последице остварења неког догађаја. Приказан је предмет истраживања, а то су ризици од поплава на подручју Републике Србије и начини на које могу да се ублаже последице њиховог остварења. Време које долази ће пратити непредвидиве катастрофе узроковане климатским променама. Ову тезу потврђује чињеница да је у 2014. години задржан тренд великог броја регистрованих природних катастрофа (укупно регистровано 324), при чему су хидролошке катастрофе препознате као најчесталије (укупно 153). У том смислу, указано је на значај активности управљања ризиком од догађаја са катастрофалним последицама како би они који су изложени дејству ризика лакше поднели и опоравили се од остварења штетних последица. При томе, као посебно значајне препознате су активности ублажавања у које спада и осигурање. Основна интенција овог рада јесте да покаже да промена понашања осигуравајућих друштава у кризним ситуацијама и моделовање новог производа осигурања може да ублажи последицу катастрофалних дешавања на друштво у целини, обогати теоријска и практична сазнања и укаже на могућности које осигуравајућим друштвима у сарадњи са државним органима и становништвом стоје на располагању у условима катастрофалних дешавања. Такође је приказан и проблем истраживања. Основни проблем којим се ова дисертација бави јесте да се истраже услови за ублажавања ризика са катастрофалним последицама, моделовање понашања осигуравајућих друштава у кризним ситуацијама и њихове способности ублажавања ризика кроз поступак креирања новог производа. Довођење у везу наведених чинилаца треба да омогући разраду поступака управљања очекиваним повећањем физичког хазарда који је условљен климатским променама а који има потенцијал да значајно угрози опстанак и развој осигуравајућих друштава. Промена филозофије пословања осигуравајућих друштава захтева од њих пре свега увођење нових производа, увођење система базираног на ризику (репулзивни кризни менаџмент, а не уврежени реактивни), интегрисаног приступа у пројектовању капацитета и резерви осигурања и превентивних мера у којима делатност осигурања има своју улогу и одговорност. Дат је и приказ основних полажишта, односно хипотеза истраживања.

У другом поглављу кандидат је приказао теоријске подлоге о поплави као катастрофалном догађају, осигурању и ризику као најзначајнијој детерминанти осигурања. Поплаве и бујице представљају једну од највећих опасности по људе и животну средину и имају значајан утицај на друштвено-економски и техничко-технолошки развој и одрживост природних ресурса. Указано је на величину проблема појаве поплава у смислу запаженог тренда раста материјалних и нематеријалних последица реализованих догађаја. Акцент је стављен на карактеристике осигурања као механизма заштите имовинских интереса физичких и правних лица у случају реализације ризика, односно наступања осигураних случајева. Такође је дат приказ значења термина ризик са аспекта осигурања.

У трећем поглављу кандидат је приказао стање у области поплава. Приказане су размере проблема појаве поплава у региону. Анализирани су карактеристике речних токова и плавних подручја на територији Румуније, Републике Хрватске, Босне и Херцеговине. Такође је дат приказ поплава већих размера реализованих на анализираним територијама у скорој и даљој прошлости. Указано је и на стање система заштите од поплава на подручју сваке анализираних територије.

У четвртог поглављу кандидат је приказао ризик као функцију низа комплексних параметара. Акцент је стављен на рањивост као један од кључних параметара чијом редукцијом је могуће у значајној мери умањити ризик. Компонента рањивости, заједно са анализом изложености се може довести у везу са могућим штетима изазваним утицајем хазардних појава на поједине системе и њихово функционисање. Рањивост је функција осетљивости и припремљености система. Може се дефинисати као степен до ког одређено друштво, структура, служба или географско подручје може поднети одређени хазард на рачун своје природе и конструкције, као и удаљеност од подручја склоних хазардним догађајима. Размера до које је откривена је одређена озбиљношћу догађаја.

У петом поглављу су анализирани могући начини ублажавања ризика са посебним освртом на услове за ублажавање ризика поплаве. Трансфер ризика путем осигурања представља једну од кључних неструктурних мера ублажавања. Сходно томе неки од основних услова који су неопходни за ублажавање ризика од поплава су: унапређење информисаности, финансијска мотивација осигураника, сарадња осигураваача и реосигураваача, инвестирање државних органа у инфраструктуру за одбрану од поплава и развој нових производа осигурања. Такође, указује се и на препреке ефикасном ублажавању.

У шестом поглављу кандидат је приказао како катастрофални догађаји, са акцентом на поплаве, могу утицати на осигуравајућа друштва и на који начин осигуравајућа друштва могу редуковати исте. Катастрофални догађаји представљају значајне финансијске опасности за осигуравајућа друштва, укључујући ризик инсолвентности, непосредно редуковање прихода и капитала након настанка катастрофалног догађаја, могућност форсиране ликвидације имовине како би се задовољиле потребе за готовином, и посебно важан ризик пада кредитног рејтинга у проценама рејтинг агенција. Катастрофални догађаји могу угрозити и сам опстанак осигуравајућих друштава и због тога је у осигуравајућим друштвима неопходно адекватно управљање њиховом изложеношћу догађајима са катастрофалним последицама. У управљању ризицима са

катастрофалним последицама не постоје процедурални шаблони који би били применљиви у пракси свих осигуравајућих друштава. Међутим, концентрални елементи су исти за било које осигуравајуће друштво. Узимајући то у обзир приказан је процеса управљања ризиком који се може описати у пет корака: Идентификовања апетита за прихват ризика, Мерење изложености догађајима са катастрофалним последицама, Одређивање цене за катастрофалне ризике, Контролисање изложености догађајима са катастрофалним последицама, Процењивање способности плаћања штета насталих остварењем катастрофалних ризика.

У седмом поглављу приказан је значај осигурања у домену управљања ризицима са катастрофалним последицама. Опасност од рушилачког дејства природних сила била је управо један од кључних разлога за појаву идеје о осигурању. Под догађајима са катастрофалним последицама у осигурању се подразумева могућност реализације природног феномена, или људском активношћу проузрокованог догађаја, који погађа велики број осигураника истовремено, изазивајући неубичајено висок обим штете. Указано је на нужност сарадње између осигуравача са једне стране и осигуравача и државе са друге стране, како би производи осигуравајућих друштава који се односе на катастрофалне догађаје били финансијски доступни заинтересованим појединцима. Такође је дат преглед добре праксе сарадње између самих осигуравајућих друштава и осигуравајућих друштава и државе на примеру Сједињених Америчких Држава, Француске, Велике Британије, Јапана, Тајвана и Турске.

У осмом поглављу дат је опис истраживања. Истраживачки проблем којим се ова дисертација бави је неструктурално ублаживање. Стога је истраживање проведено ад хоц упитницима креираним за потребе овог истраживања. Истраживање је проведено на репрезентативном узорку од 490 испитаника на територији Војводине који посредно или непосредно имају искуства са поплавама и на случајном узорку службеника више осигуравајућих друштава. Такође је приказана процедура истраживања. Пре почетка самог истраживања формирана је пилот верзија Упитника за испитанике из угрожених подручја која је дистрибуирана узорку од 100 испитаника. Ајтем анализом из Упитника су избачена питања која му смањују релијабилност тако да је формирана финална верзија упитника која је дистрибуирана испитаницима. Упитник се састоји из више делова а ајтеми су дати у облику питања са понуђеним вишеструким одговорима, питања где су испитаници давали одговоре на петостепеној Ликертовој скали као и на скалама процене. Садржај упитника је креиран на основу прегледа литературе о мерама неструктурног ублажавања. Основна претпоставка на основу прегледа литературе је да постоји линеарна повезаност између процене угрожености испитаника и њихове мотивације за осигурањем. Такође је урађена анализа узорка према месту становања, полу, старости, образовању и близини воденој површини.

У деветом поглављу приказани су резултати спроведеног истраживања у смислу ставова које испитаници имају према опасности од поплава као и лоцирања њиховог локуса за превенцију истих, откривања релевантних предиктора егзактне одговорности за превенцију и спречавање поплавних ризика из угла релевантно најугроженије популације, показивања каква је реална свест популације о постојању и могућности коришћења реално постојећих механизма за редукацију ризика, превенцију и реакцију у кризним поплавним ситуацијама, показивање каква је свест на нивоу осигуравајућих друштава о потреби увођења новог производа којим би се осигуравало само од поплава.

У десетом поглављу ради потврде или одбацивања хипотеза истраживања добијени резултати подвргнути су СЕМ анализи. Базични параметри СЕМ анализе указују да је предложени модел статистички значајан и да су сви релевантни параметри који указују на сигнификантност анализе у границама које модел чине прихватљивим.

У једанаестом поглављу кандидат кроз дискусију указује да добијени резултати недвосмислено говоре у прилог тези да неструктурирано ублажавање може довести до одличних резултата у ублажавању. Резултати истраживања потврдили су хипотезе истраживања, како општу тако и посебне. Увођење новог производа осигурања од поплава би била инкрементална иновација која би имала много шире ефекте на наше друштво а не само на побољшање имиџа осигуравајућих друштава и повећање њиховог профита.

У завршним напоменама изнешени су закључци. У закључцима се посебно истиче да је увођење потпуно новог производа осигурања – Осигурање од поплава, од великог значаја за ублажавање ефеката овог ризика, али такође и да је потребно радити на едукацији, јачати осећај солидарности, формирати јасну стратегију заштите и превенције од поплава и остварити синергију државе, становништва и осигуравајућих друштава као најбитнијих фактора у заштити и превенцији што до сада није случај. Након закључних разматрања наведена је литература која је коришћена у изради дисертације, доксе поглављу прилози налазе упитници који су коришћени за потребе истраживања.

Комисија је становишта да је кандидат сва поглавља обрадио на одговарајући начин.

VI СПИСАК НАУЧНИХ И СТРУЧНИХ РАДОВА КОЈИ СУ ОБЈАВЉЕНИ ИЛИ ПРИХВАЋЕНИ ЗА ОБЈАВЉИВАЊЕ НА ОСНОВУ РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА У ОКВИРУ РАДА НА ДОКТОРСКОЈ ДИСЕРТАЦИЈИ

1. Mladen Pečujlija, Nedžad Azemović, Rešad Azemović, Đorđe Ćosić(2011): Leadership and productivity in transition: Employees' view in Serbia. Journal for East European Management Studies; 16(3):251-263., DOI:10.2307/23281690 **M23**

2. Azemović, Rešad (2013): The impact of the world economic crisis (consequences, conditionis, and perspective) on the insurance market, Centar za ekonomska istraživanja R. C. Gore, V međunarodna naučna konferencija: Perspektiva regionalnog ekonomskog razvoja pod optikom lokalnog ekonomskog razvoja i uticaj turističkog sektora u njima, Ulcinj, ISBN 1800-9794 COBISS.CG-ID 20683538, pp 62-71 M33
VII ЗАКЉУЧЦИ ОДНОСНО РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА
<p>На основу резултата истраживања у дисертацији су наведени следећи закључци: увођење потпуно новог производа осигурања– Осигурање од поплава, је од великог значаја за ублажавање ефеката овог ризика, потребно је радити на едукацији угроженог становништва, потребно је јачати осећај солидарности, формирати јасну стратегију заштите и превенције од поплава и остварити синергију државе, становништва и осигуравајућих друштава као најбитнијих фактора у заштити и превенцији што до сада није случај.</p> <p>У том смислу, указано је на значај активности управљања ризиком од догађаја са катастрофалним последицама како би они који су изложени дејству ризика лакше поднели и опоравили се од остварења штетних последица. При томе, као посебно значајне препознате су активности ублажавања у које спада и осигурање. Основна интенција овог рада јесте да покаже да промена понашања осигуравајућих друштава у кризним ситуацијама и моделовање новог производа осигурања може да ублажи последицу катастрофалних дешавања на друштво у целини, обогати теоријска и практична сазнања и укаже на могућности које осигуравајућим друштвима у сарадњи са државним органима и становништвом стоје на располагању у условима катастрофалних дешавања. Такође на угроженој популацији је да пружи свој допринос тако што ће поштовати планска документа и градити објекте ван угроженог подручја, а на постојећим објектима применити разне мере за смањење штете од плављења (изолација подрума, измештање инсталација, постављање покретних баријера и др.). На крају, на осигуравајућим друштвима је да дају свој допринос компензацијом штета. Карте ризика од поплава морају постати битан фактор у промету некретнина, при чему осигуравајућа друштва висином полисе осигурања треба да дестимулишу становање у плавним подручјима.</p>
VIII ОЦЕНА НАЧИНА ПРИКАЗА И ТУМАЧЕЊА РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА
Комисија је становишта да је кандидат на потпуно одговарајући начин приказао и протумачио резултате свога истраживања.
IX КОНАЧНА ОЦЕНА ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:
1. Да ли је дисертација написана у складу са образложењем наведеним у пријави теме ДА
2. Да ли дисертација садржи све битне елементе ДА
3. По чему је дисертација оригиналан допринос науци Ова дисертација представља оригиналан научни допринос јер је кандидат у њој образложио и истраживачким путем повезао однос између антиципаторног кризног менаџмента у ситуацији ризика од поплава и увођења новог производа у област осигурања од поплава. Досадашња истраживања у овој области су била пре свега оријентисана на однос државе и угрожених појединаца док кандидат у тријади односа држава, појединци и осигуравајућа друштва расветљава све односе: држава-угрожени појединци; држава-осигуравајућа друштва и осигуравајућа друштва-угрожени појединци. Наводи да су кључни елементи овог односа: антиципаторни кризни менаџмент, нов производ и едукација.
4. Недостаци дисертације и њихов утицај на резултат истраживања Нису уочени недостаци у дисертацији који би имали утицаја на резултат истраживања.
X ПРЕДЛОГ:
На основу укупне оцене дисертације, комисија предлаже: да се докторска дисертација прихвати, а кандидату Решаду Аземовићу одобри одбрана

Редовни професор, др Драган Мркишић, (председник)

Редовни професор, др Снежана Живковић, (члан)

Ванредни професор, др Срђан Попов, (члан)

Ванредни професор, др Младен Печујлија (члан)

Ванредни професор, др Ђорђе Ћосић (ментор)